

GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PONADPODSTAWOWA
PRZEDMIOT | PLASTYKA

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE DLA NAUCZYCIELA

SCENARIUSZ LEKCJI

opracowanie: Tadeusz Banowski

FILM | „DZIENNIK Z PODRÓŻY”

„Dziennik z podróży”, Polska 2013, 52 min

reżyseria: Piotr Stasik

scenariusz: Piotr Stasik

obsada: Tadeusz Rolke, Michał Gonicki

Tadeusz Rolke to ikona polskiej fotografii. U kresu swej artystycznej i rzeczywistej podróży przez życie artysta dzieli się z nami i młodym przyjacielem, adeptem tej sztuki, wiedzą na jej temat i spostrzeżeniami dotyczącymi własnego życia. Otrzymujemy intymny portret sędziwego artysty, człowieka głodnego doświadczeń, oraz obraz czasów, które swymi zdjęciami dokumentował. Obiektem zainteresowania dwóch podróżników są ludzie. Zwyczajni, interesujący, autentyczni. Autor dokumentu próbuje odpowiedzieć na pytanie, jak uchwycić w zdjęciu prawdę i ocalić własną artystyczną wrażliwość. W Polsce XXI wieku relacja mistrz – uczeń nabiera nowych znaczeń.

REJESTROWANIE RZECZYWISTOŚCI – TRUDNA SZTUKA FOTOGRAFII

Temat lekcji

Rejestrowanie rzeczywistości – trudna sztuka fotografii

Czas trwania lekcji

45 min

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- charakteryzuje postać Tadeusza Rolkego;
- wyjaśnia różnice pomiędzy zawodem fotografa a fotografika;

- określa inspiracje i tematykę wybranych fotografii;
- wymienia zasady fotografowania wskazane przez fotografa;
- wskazuje cechy wybranych fotografii ukazanych w filmie;
- realizuje pracę twórczą.

Powiązanie z podstawą programową

Podczas lekcji uczeń:

- rozumie, że sztuka powstaje w kontekście innych dziedzin kultury, a także historii, filozofii, religii;
- przybliża twórczość artystów różnych dziedzin sztuki, w szczególności plastycznych;
- podejmuje działania twórcze w oparciu o środki wyrazu charakterystyczne dla wybranych form wypowiedzi sztuki II poł. XX wieku;
- rozumie, że współczesna działalność twórcza pozwala na wykorzystanie różnorodnych technik i narzędzi medialnych;
- z wykorzystaniem prostych narzędzi rejestrujących samodzielnie wykonuje kilkunastosekundowy film, prezentację lub cykl fotografii na zadany lub wybrany temat.

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- burza mózgów;
- mapa myśli;
- praca z filmem;
- praca z tekstem źródłowym;
- praca zespołowa;
- praca grupowa.

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- film „Dziennik z podróży”;
- film „Lekcja fotografii z Tadeuszem Rolke”;
- teksty źródłowe;
- materiał ilustracyjny.

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu „Dziennik z podróży” w reżyserii Piotra Stasika. Wcześniej nauczyciel prosi uczniów, by podczas oglądania zwrócili uwagę na zasady fotografowania, jakie Tadeusz Rolke prezentuje Michałowi.

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel przedstawia temat lekcji, a następnie przybliża podstawowe informacje o Tadeuszu Rolkiem (**Karta pracy nr 1**). Prosi uczniów o przeczytanie tekstu Moniki Kozień z Muzeum Fotografii w Krakowie (**Karta pracy nr 2**) i wymienienie cech fotografii dokumentalnej, wskazanie różnic pomiędzy fotografem a fotografikiem, a także określenie, jak na fotografię artystyczną wpłynęły zdjęcia amatorskie.

Przewidywane odpowiedzi:

1. *Fotografia dokumentalna: odzwierciedla rzeczywistość, pokazuje prawdę, jest obiektywna.*
2. *Fotograf – osoba amatorsko zajmująca się fotografowaniem; fotografik – osoba zajmująca się fotografią artystyczną, poszukująca w fotografii piękna i walorów artystycznych, wystawiająca swoje prace.*

3. Pod koniec XX wieku zatarta się granica pomiędzy artystyczną a amatorską fotografią, co doprowadziło do popularyzacji tej dziedziny sztuki.

Realizacja tematu

Prowadzący prezentuje film „Lekcja fotografii z Tadeuszem Rolke” (źródło filmu: <https://culture.pl/pl/wideo/lekcja-fotografii-z-tadeuszem-rolke-wideo>). Prosi uczniów, aby podczas oglądania wypisali z filmu hasła będące wskazówkami, jak wykonać „dobre” zdjęcie i ćwiczyć warsztat.

Przewidywane odpowiedzi

Na podstawie filmu „Dziennik z podróży” uczniowie wymieniają rady, jakie Tadeusz Rolke daje Michałowi.

Przewidywane odpowiedzi

Np.:

- skupienie się na obrazie, a nie na technice;
- pozostawianie idealnych marginesów (kadrowanie);
- idealny kontrast (ostrość) zdjęcia;
- odpowiedni czas naświetlania zdjęcia;
- przypatrywanie się fotografowanemu obiektowi oraz ludziom;
- różnicowanie typów ludzkich (psychologia).

Nauczyciel informuje, że cechy zdjęć i warsztatu wskazane w obydwu filmach przez Tadeusza Rolkego są charakterystyczne dla fotografii dokumentalnej i świadczą o artystycznym stosunku do fotografowania (troska o detale oraz warsztat).

Prowadzący dzieli klasę na 6 grup i rozdaje uczniom zadania (**Karta pracy nr 2**). Po zaprezentowaniu efektów pracy uczniowie formułują i zapisują wnioski dotyczące cech fotografii.

Przewidywane odpowiedzi

Np.:

- *fotografie ukazują codzienność;*
- *bohaterami są zwykli ludzie;*
- *przedstawiają postacie w rzeczywistym otoczeniu, z którym są związani;*
- *zwrócenie uwagi na modela i mimikę twarzy, pokazanie emocji;*
- *uchwycenie zwyczajności, która staje się obiektem zainteresowania, naturalność jako piękno obrazowania;*
- *zrównoważona, centralna kompozycja kadru;*
- *zainteresowanie geometrią w sposobie obrazowania;*
- *kadr wkomponowany w kwadrat (format zdjęć).*

Podsumowanie tematu

Na podstawie treści filmu „Dziennik z podróży” uczniowie opisują relacje zachodzące pomiędzy mistrzem a uczniem i to, jak wpływają one na opanowanie przez nastolatka warsztatu fotograficznego.

Przewidywane odpowiedzi

Np.:

Mimo różnic wiekowych relacje pomiędzy mistrzem a uczniem są swobodne – bohaterowie mówią sobie po imieniu, pomiędzy nimi zawiązuje się więź, żartują, mówią o sprawach osobistych. Dobry kontakt ułatwia przekazanie wiedzy fotograficznej nastolatkowi i szybkie opanowanie przez niego najważniejszych zasad i warsztatu. Fotografie wykonane przez Michała są profesjonalne, posiadają doskonałą kompozycję, właściwą wyrazistą ostrość i wpisują się w cechy fotografii dokumentalnej, która rejestruje życie codzienne zwykłych ludzi.

Praca domowa

Wykorzystując wskazówki Tadeusza Rolkego na temat „dobrej” fotografii, wykonaj zdjęcie o charakterze dokumentalnym. Do swojej pracy dołącz krótki opis, zawierający informację o fotografowanym miejscu, ludziach, okolicznościach powstania Twojej pracy, a także zastosowanych formalnych rozwiązaniach.

Karta pracy nr 1

INFORMACJA O TADEUSZU ROLKEM

(materiał dla nauczyciela do zaprezentowania uczniom)

Tadeusz Rolke to legenda polskiej fotografii reportażowej i modowej. Fotografuje od ponad 70 lat, w jego archiwum liczącym ponad 100 tys. zdjęć znajdziemy fotografie dokumentacyjne, reklamowe, modowe, fotoreportaże, akty i portrety. 24 maja świętował 93. urodziny w Rzeszowie.

To świadek kilku epok, warszawiak, powstaniec, wywieziony na roboty do Niemiec, więzień polityczny w czasach stalinizmu. Karierę fotografa prasowego rozpoczął w połowie lat 50. od publikacji w „Świecie Młodych”, później był etatowym fotografem tygodnika „Stolica”. W latach 60. publikował w „Polsce”, „Ty i Ja” i „Przekroju”. Później przez 10 lat mieszkał na Zachodzie, współpracując z różnymi pismami, takimi jak: „Stern”, „Die Zeit”, „Der Spiegel”, „Brigitte”, „Geo” oraz „Art” – najważniejszy w Niemczech magazyn o sztuce.

Źródło tekstu: <https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,28496484,mistrz-tadeusz-rolke-obchodzil-93-urodziny-w-rzeszowie-jego.html>

Karta pracy nr 2

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenia:

1. Wymień cechy fotografii dokumentalnej.
2. Wskaż różnice pomiędzy fotografem a fotografikiem.
3. Określ, jak na fotografię artystyczną wpłynęły zdjęcia amatorskie.

Zmiana pokoleniowa dostrzegalna jest także w podejściu do dokumentu. Na przełomie XX i XXI wieku ta kategoria obrazowania zyskała szczególną popularność, co może wydawać się dość paradoksalne w czasach postępującej niewiary wobec realności „naczelnej”. Wydawałoby się, że ponowoczesność charakteryzująca się brakiem wiary w istnienie jednej realności, jak również podważająca opozycję prawda – fałsz, będącą dotychczasowym oparciem kultury zachodniej, nie pozostawia miejsca na dokument, którego kwantyfikatorem jest właśnie kategoria „prawdziwości”. Tradycyjnie pojmowany dokument, gdzie fokusować ma się obiektywna i niezmienna prawda, od pewnego czasu przestał mieć znaczenie. Zmieniło się też postrzeganie fotografii jako nośnika obrazu świata. Przede wszystkim zrelatywizowały się podstawowe – wydawałoby się – zadania fotografii, takie jak obserwacja, rejestracja czy analiza rzeczywistości. Brak wiary w obiektywizujące moce fotografii nie wpłynął na osłabienie jej popularności. Przeciwnie – jest jedną z głównych przesłanek poczynań artystycznych. Obserwowaniem świata zajmują się już nie tylko fotografowie, ale i coraz chętniej artyści, w tym coraz częściej artyści nie-fotografowie. To oni, będąc poza środowiskiem i poza hierarchiami panujących w nim autorytetów i dogmatów, wprowadzają nowe reguły. Realizując swoje cele artystyczne, biorą z fotografii to, co jest im potrzebne. Dochodzi więc do kolejnego „liftingu” w fotografii – do zerwania z ukonstytuowanymi przez lata kanonami lub przynajmniej gry z nimi.

(...) Fotografii reportażowej – posiadającej swoje niekwestionowane gwiazdy i autorytety oraz prezentowanej okazjonalnie w salach galeryjnych – nie zaliczano do tej pory do działań artystycznych. W XX wieku, gdy popularne było używanie określenia „fotografik” w stosunku do profesjonalnych fotografów z ambicjami artystycznymi, reportażyści z reguły nie byli określani tym mianem. Sztukę kojarzono przede wszystkim z poszukiwaniem piękna, w tym obszarze nie mogły więc zmieścić się werystyczne wizerunki rzeczywistości. Rewolucję ostatnich lat można porównać do przewrotu, jaki nastąpił po pojawieniu się fotografii amatorskiej pod koniec XIX wieku. Wtedy również doszło do niekontrolowanego wtargnięcia w świat fotografii osób „postronnych”, które bezpardonowo rozsadziły dotychczasowe reguły, wprowadzając własną wrażliwość i sposoby patrzenia. Obie te zmiany są nie do przecenienia nie tylko dla rozwoju medium fotograficznego, ale także dla sztuki i rozwoju percepcji w ogóle.

Autor tekstu: Monika Kozień, Muzeum Fotografii w Krakowie
<https://mhf.krakow.pl/?action=study¶m=studyCurrent&id=28>

Karta pracy nr 3

Grupa 1

Omów temat fotografii i sposób jego przedstawienia. W wypowiedzi wykorzystaj wiedzę z filmu „Dziennik z podróży”.

Źródło zdjęcia: kadr z filmu „Dziennik z podróży”

Grupa 2

Omów temat fotografii i sposób jego przedstawienia. W wypowiedzi wykorzystaj wiedzę z filmu „Dziennik z podróży”.

Źródło zdjęcia: kadr z filmu „Dziennik z podróży”

Grupa 3

Omów temat fotografii i sposób jego przedstawienia. W wypowiedzi wykorzystaj wiedzę z filmu „Dziennik z podróży”.

Źródło zdjęcia: kadr z filmu „Dziennik z podróży”

Grupa 4

Omów temat fotografii i sposób jego przedstawienia. W wypowiedzi wykorzystaj wiedzę z filmu „Dziennik z podróży”.

Źródło zdjęcia: kadr z filmu „Dziennik z podróży”

Grupa 5

Omów temat fotografii i sposób jego przedstawienia. W wypowiedzi wykorzystaj wiedzę z filmu „Dziennik z podróży”.

Źródło zdjęcia: kadr z filmu „Dziennik z podróży”

Grupa 6

Omów temat fotografii i sposób jego przedstawienia. W wypowiedzi wykorzystaj wiedzę z filmu „Dziennik z podróży”.

Źródło zdjęcia: kadr z filmu „Dziennik z podróży”